

Klassisk udsathed på videregående uddannelser

Studenterrådgivningen

Forord

Selvom mistrivsel kan ramme alle studerende, viser undersøgelser alligevel en social gradient i både mistrivlen og frafald på de videregående uddannelser.

Det er ikke nyt, at socioøkonomisk baggrund har betydning for trivsel og mistrivsel. Men flere aktuelle publikationer fremhæver en skævhed i debatten om mistrivsel. Det er ofte de ressourcestærkes mistrivsel, som kommer i centrum, hvilket indebærer en risiko for, at vi overser dem, som har mest brug for hjælp.¹

Med denne udgivelse ønsker vi at bidrage til den aktuelle dagsorden ved at sætte fokus på studerende i udsatte positioner. Deres livsvilkår og uddannelsesforudsætninger adskiller sig fra flertallets – ikke fordi de mangler evner eller motivation, men fordi deres baggrund indebærer sociale, økonomiske og psykologiske vilkår, som påvirker deres trivsel og muligheder for at gennemføre en uddannelse.

På baggrund af egne praksiserfaringer, forskning samt interviews med studerende og ungdomsforskere vil vi dele viden om og bidrage til forståelse af klassisk udsatte studerende – og hvorfor de er særligt i risiko for at frafalde deres uddannelse. Derudover vil vi pege på de barrierer, der kan stå i vejen for at opsøge hjælp, når behovet er til stede.

I arbejdet med at indsamle viden om klassisk udsatte studerende har vi haft et særligt blik for, hvordan vi som rådgivning kan tilpasse og forbedre vores egne tilbud. I denne udgivelse er formålet imidlertid at inspirere uddannelses- og studieledere, undervisere, studienævn, administratorer og topledelsen til, hvordan uddannelser bedst muligt opfanger, støtter og videreformidler de studerende, der har brug for øget tilgængelighed.

Det er vores håb, at udgivelsen kan tjene som inspiration for uddannelserne til, hvordan der kan skabes rum for trivsel – for endnu flere studerende.

God læselyst!

Thomas Braun
Direktør

En social skævhed i mistrivsel og frafald

Mistrivsel fordeler sig socioøkonomisk: Jo svagere den socioøkonomiske baggrund er, des større er risikoen for mistrivsel.² Denne sammenhæng viser sig også på de videregående uddannelser.

Danmarks Studieundersøgelse fra 2023 viser, at både andelen af studerende med alvorlige stresssymptomer i dagligdagen og andelen, der oplever ensomhed, er højere blandt studerende med ufaglærte forældre end blandt studerende, hvis forældre har en videregående uddannelse.³

Det er væsentligt at påpege, at trivsel og læring hænger tæt sammen. Studerende, der trives godt, lærer bedre.⁴ Og netop gruppen af stressede og ensomme studerende, der ikke trives, har ifølge Uddannelses- og Forskningsministeriet (2019) den dårligste vurdering af deres egen læring og af læringsmiljøet på deres uddannelsessted.

Faglig og social integration på uddannelsen har en indvirkning på frafald og fastholdelse.⁵ Flere undersøgelser peger på en social skævhed i frafald på videregående uddannelser – uanset karakterniveau.⁶ Tænk tanken DEA (2020;2022) har bl.a. vist, at studerende fra uddannelsesfremmede hjem er i væsentlig større risiko for frafald fra videregående uddannelse, mens man fra uddannelsesvante hjem i højere grad laver transfer til en ny uddannelse. Det indikerer, at frafald både rammer hyppigere og hårdere blandt klassisk udsatte studerende.

Socioøkonomisk baggrund har betydning for uddannelsesvalg

Forældres uddannelsesbaggrund har stor betydning for unges uddannelsesvalg. Unge fra mindre ressourcestærke hjem får gennemgående mindre uddannelse. Kun 27 % af unge med forældre, der kun har grundskole, tager en videregående uddannelse, mens det gælder 78 % af unge med akademikerforældre.⁷

Der er samtidig markante forskelle mellem uddannelsessektorer. Forskningen viser, at unge fra ufaglærte hjem har seks gange mindre sandsynlighed for at blive optaget på en lang videregående uddannelse end unge fra akademikerhjem. På mellemlange videregående uddannelser er unge fra akademikerhjem næsten dobbelt så tilbøjelige til at blive optaget som unge fra ufaglærte hjem, mens forældres uddannelse derimod spiller en langt mindre rolle på de korte videregående uddannelser.⁸

Unge med ufaglærte forældre, der tager en uddannelse, er desuden overrepræsenteret på velfærdsuddannelserne som pædagog, sygeplejerske og socialrådgiver.⁹

Kendetegn for klassisk udsatte studerende

Klassisk udsathed knytter sig til klassiske samfundsmæssige forhold som ulighed samt sociale, økonomiske og uddannelsesmæssige vilkår, som kan føre til mistrivsel.¹⁰

Vi finder, at klassisk udsathed særligt viser sig ved en ustabil opvækst præget af alvorlige svigt og et utilstrækkeligt netværk med manglende ressourcer, som den studerende kan trække på. Flertallet af udsatte studerende vil være fra såkaldte uddannelsesfremmede hjem, lavindkomst hjem eller hjem med svage socioøkonomiske baggrunde. Det kan eksempelvis være, at forældrene er lavtuddannet eller gennem længere perioder har haft manglende tilknytning til arbejdsmarkedet og har været på overførselsindkomst.

Den ustabile opvækst kan have været præget af eksempelvis relationelle konflikter, psykiske eller fysiske helbredsproblemer, misbrug, vold, anbringelse og kriminalitet.

Oplevelser fra opvæksten skaber et svækket fundament, der både bevirker en psykologisk sårbarhed og påvirker de praktiske muligheder for at opretholde stabilitet i hverdagen negativt. Eksempelvis kan den studerende i højere grad have en mindre grundlæggende tro på sig selv og samtidig have sværere ved at have en stabil hverdag med bolig, økonomi og studiekrav.

Herudover er det Studenterrådgivningens erfaring, at mange udsatte studerende mangler et trygt og stabilt netværk med familie og venner. Det viser sig ved et fravær af relationelle, økonomiske og uddannelsesmæssige ressourcer, der kan hjælpe dem med at navigere i en videregående uddannelse. De studerende har i mindre grad mulighed til sparring på faglige problemstillinger eller håndtering af vejledere, undervisere eller medstuderende, ligesom de i mindre grad har en forældre købt lejlighed, adgang til studiejob via forældrenetværk, får en computer i julegave eller betalte busbilletter til praktik.

På den måde står de oftere end deres medstuderende alene med udfordringer og har sjældnere mulighed for at trække på hverken økonomisk eller akademisk støtte, omsorg eller praktisk hjælp.

Dobbelthed i udfordringer

Klassisk udsatte studerende befinder sig ofte i en dobbelt sårbarhed, hvor både livsvilkår og studierelaterede krav skaber belastninger.

De oplever i højere grad end andre studerende praktiske og sociale problemer - både relateret til deres egen situation eller familiemedlemmers. Usikre boligforhold, dårlig økonomi, ustabile relationer, psykiske lidelser eller andre uforudsigelige hændelser kan have direkte indvirkning på deres studiemæssige deltagelse og koncentration - og i sidste ende deres mulighed for fastholdelse på studiet.

“Passer jeg ind her?”

Dertil kommer, at mange klassisk udsatte studerende kæmper med oplevelsen af ikke at høre til i læringsmiljøet – både fagligt og socialt.

Langt de fleste studerende er ved studiestart nervøse for, om de mon passer ind på studiet, og de stiller sig selv spørgsmål som: “Hører jeg til på studiet?”, “Passer jeg ind her?” og “Er jeg dygtig nok?”. Men vores erfaring er, at især klassisk udsatte studerende vil stille spørgsmål ved deres berettigelse til at være studerende.

Til alle uddannelser er der knyttet et sæt af forventninger, der ofte findes implicit og uudtalt, når en studerende påbegynder en uddannelse.¹¹ Begrebet den implicitte studerende beskriver netop forventningerne til, hvad man skal kunne som studerende på et givent studie.¹² Forventningerne findes i de kulturer, normer og koder, som både undervisere og studerende er bærere af, såvel som i de strukturelle rammer og undervisningsformer, som findes på uddannelsen. Den implicitte studerende er en normalitetsforestilling, der fungerer som et pejlemærke for, om den studerende selv eller medstuderende opleves som værende inden for eller uden for rammerne af, “hvem man bør være” på uddannelsen.

Samtidig kan udsatte studerende møde andre studerende fra højere socioøkonomiske baggrunde, der gennem deres opvækst har tillært de kulturelle koder og normer, der knytter sig til uddannelsesverden.¹³ Det betyder, at de gennem deres uddannelsesforløb lettere kan navigere i de uskrevne studiemæssige koder og uudtalte forventninger. Hvis studerende ikke kan spejle sig selv i de implicitte forventninger, kan det udfordre deres selvbillede og identitet, også selvom de fagligt har forudsætninger for at klare sig godt.

Når studerende oplever tvivl om, hvorvidt de hører til, bliver de mere sårbare overfor modgang og er mere tilbøjelige til at tolke den som et bevis på, at de ikke passer ind.¹⁴ Selv små eller almindelige uddannelseshændelser, som fx feedback fra underviser, dannelse af studiegrupper eller en kritisk diskussion med medstuderende, kan udløse store identitetsfortællinger og forstærke følelsen af ikke at passe ind.¹⁵

Samtidig kan den studerende fejlagtigt antage, at alle andre har styr på det eller passer bedre ind, mens deres egne tanker, følelser og oplevelser adskiller sig fra flertallets.¹⁶ Tvivlen og usikkerheden tager på den mentale energi og gør det sværere at koncentrere sig om det faglige.¹⁷ For nogle fører det til uhensigtsmæssige studiestrategier – fx tilbagetrækning fra fællesskabet, frygt for at stille spørgsmål og mindre kontakt med både undervisere og medstuderende. Dermed er de i risiko for at komme i en selvforstærkende proces, der forstærker det, de frygter allermost: at stå udenfor fællesskabet.

De strukturelle krav i uddannelsessystemet kan medføre, at almindelige studierelaterede udfordringer rammer hårdere hos studerende, der befinder sig i mere udsatte positioner. Vi ser ofte, hvordan flere problemer kan forstærke hinanden og skabe en dominoeffekt, hvor situationen hurtigt bliver uoverskuelig. Så selvom de klassisk udsatte studerendes problemer ved første øjekast kan ligne andre studerendes problematikker, fx eksamensangst eller oplevelser af utilstrækkelighed, har de en anden tyngde og dybde, trækker længere spor og kan have større konsekvenser, fordi studerende med klassisk udsathed i mindre grad kan trække på et netværk og fundament, som andre studerende oftere har adgang til.

Fortælling fra en studerende

Christian kommer fra en familie med en voldelig far, har været anbragt på opholdssted og kom i hashmisbrug som 13-årig. Angsten har fulgt ham gennem hele livet, og som voksen bliver han diagnosticeret med ADHD.

Christian bliver optaget på journaliststudiet og beskriver selv, hvordan han bliver ramt af angst over at sidde i klasselokalet, over at være social, og over at folk vil opdage, at han ikke hører til. Han beskriver de andre som både klogere, rigere og smartere end ham selv.

Samtidig sker der mange ting i Christians privatliv – bl.a. flytter en roomie ud af deres fælles lejlighed, og Christian har svært ved at finde en ny bofælle og mangler økonomiske ressourcer og netværk, hvorfor det ender med, at Christian står boligløs.

Barrierer for at opsøge hjælp

Klassisk udsatte studerende føler ofte et ansvar og en skam over deres mistrivsel og livssituation, hvilket kan afholde dem fra at række ud og opsøge hjælp. For nogle kan behovet for hjælp endda opleves som et bevis på, at de ikke hører til i uddannelsen, hvilket er en væsentlig barriere. Samtidig kan de ofte være usikre på deres berettigelse til at modtage hjælp, ligesom mange har dårlige erfaringer med tidligere hjælp. Hjælpen har enten været utilstrækkelig eller irrelevant, eller de har oplevet sig positioneret på uværdige måder.¹⁸

Samtidig har klassiske udsatte studerende et mere begrænset kendskab til, hvor de skal finde hjælp. Dette ses også i forbindelse med specialpædagogisk støtte (SPS). Selvom klassisk udsatte studerende, der får en psykisk diagnose, principielt har samme adgang til SPS som alle andre, er de underrepræsenteret blandt dem, der kan modtage tilbuddet allerede på 1. semester på studiet. De mangler i højere grad end andre studerende information og viden om SPS og ansøgningsprocessen og går derfor oftere gennem store dele af deres uddannelsesforløb uden støtten trods behovet.¹⁹ Grunden til den manglende SPS kan findes i, at netværk i form af familie og venner ikke i samme omfang at støtte dem i at blive diagnosticeret samt at navigere i systemet for at få tildelt SPS.

Selvom mange af de studerende, der ikke rækker ud, faktisk ønsker hjælp, ender de ofte med at stå alene med deres problemer. Den manglende hjælp forstærker problemerne og fører ofte til, at udsatte studerende får øget fravær, ikke får færdiggjort opgaver eller handlet på fx dispensationsansøgninger, økonomi, bolig og helbred. I stedet isolerer de sig, mens problemerne tårner sig op.

Forsættelse af Christians fortælling

Christian kommer gradvist bagud på studiet, og med tiden fører følelsen af ikke at høre til og de ustabile bolig- og økonomiske forhold til, at han ender med at droppe ud.

I dag fortæller Christian, at det ville have gjort en stor forskel at blive grebet tidligere og få mere støtte.

Han blev aldrig henvist til hjælp eller støttemuligheder, og han beskriver, hvordan han ville ønske, at nogen havde sagt:

"Hey, jeg kan se, du har det svært – det kan du få hjælp til. Og det er okay at få hjælp."

”

Anbefalinger til uddannelsesinstitutioner

Klassisk udsatte studerende kan både være udfordret af deres livsvilkår og deres oplevelse af at høre til i studiemæssige sammenhænge. Det kan have betydelige konsekvenser for deres mulighed for deltagelse, trivsel og fastholdelse i uddannelsen. Samtidig er det vores erfaring, at det ofte netop er disse studerende, som sjældnest selv opsøger hjælp.

For at understøtte, at også klassisk udsatte studerende trives og bliver dygtige dimittender, kalder det på den komplekse opgave at udvikle indsatser, der øger tilhørsforholdet i læringsmiljøerne, samt opsøgende indsatser, der henvender sig til de studerende. I denne sammenhæng er det samtidig en væsentlig opmærksomhed at undgå at adressere de studerende på måder, der kan opleves som stigmatiserende, og hvor indsatser så vidt muligt kan henvende sig til studerende som en samlet gruppe.

Som det vil fremgå, er de forslag, vi præsenterer, derfor ofte ikke kun relevante for klassisk udsatte studerende, men også for studerende med funktionsnedsættelser såvel som den bredere studenterpopulation, hvilket bliver stadig vigtigere i takt med en stigende diversitet i studentergruppen.

Styrk tilhørsforholdet på uddannelserne

For klassisk udsatte studerende kan særligt overgangen til en uddannelse være forbundet med tvivl, usikkerheder og oplevelser af ikke at høre til. Når studerende ikke føler sig som en del af fællesskaber, vil de være mere tilbøjelige til at trække sig både socialt og fagligt, hvilket kan føre til, at både trivsel og studieadfærd svækkes. Det kalder på indsatser, der er målrettet de studerendes muligheder for at deltage i og føle tilhør i læringsmiljøet. Det kan ske dels ved at præge de studerendes forventninger til studielivet, dels ved at skabe inkluderende læringsmiljøer, der inviterer til engagement og læring.

Almengør de studerendes forventninger

Når studerende oplever ikke at høre til, kan de nemt komme til at tro, at alle andre har styr på det eller passer bedre ind end dem selv – og at de står alene med deres tanker og følelser.²⁰ Det kan være svært at dele sådanne oplevelser med andre medstuderende, og netop dét kan føre til, at de får bekræftet deres egen forestilling om at være den eneste, fordi de ikke får talt med nogen om det. På den måde kan oplevelsen af ikke at høre til udvikle sig til en selvforstærkende proces.

Både vores erfaringer og forskningen viser, at det er muligt at påvirke de forestillinger, studerende danner om sig selv i mødet med uddannelsen, herunder forventninger, der knytter sig til forestillingen om den implicitte studerende.

I pre-boardingtiltag, som eksempelvis SRGs online studiestartskursus How-to-Study, opfordres de studerende til at reflektere over deres forventninger, tanker og følelser i forbindelse med overgangen til videregående uddannelse, herunder at mange vil føle sig usikre på deres faglige kunnen, sociale tilhør og evne til at håndtere studielivet. Det understreges, at det er normalt ikke at kunne alt fra starten, og at usikkerhed og tvivl er noget, alle nye studerende oplever – hvilket netop kan være en vigtig anerkendelse for udsatte studerende, der frygter at fejle eller ikke høre til.

Efter studiestart kan uddannelserne også arbejde med studerendes studievaner. Mange studerende har en forestilling om, at der findes én rigtig måde at studere på, selvom der i praksis er mange forskellige studiestrategier. SRGs online kursus Studieliv+ bidrager til at udfordre disse

forestillinger ved særligt at støtte neurodivergente studerende i at identificere deres individuelle behov og arbejde med personaliserede studiestrategier. Både How-To-Study og Studieliv+ hjælper dermed de studerende med at korrigere deres forestillinger om den implicitte studerende og understøtter mere realistiske forventninger til dem selv.

Udover online kurser har vi i Studenterrådgivningen i samarbejde med flere uddannelser haft gode erfaringer med mindset interventioner, der på lignende vis er med til at forme de studerendes forestillinger. Her bliver de studerende bl.a. bedt om at nedskrive budskaber, de ønsker at give videre til nye studerende om deres egne erfaringer med overgangen til studielivet. Dermed bliver de studerende aktive hjælpere i stedet for nogle, der har brug for hjælp. Sådanne indsatser er med til at normalisere oplevelsen af, at overgangen til uddannelse kan være svær, og at følelsen af tilhør typisk opstår sig gradvist over tid. Den studerende får dermed hjælp til at forstå modgang og tvivl som et fælles vilkår i overgangsperioden snarere end som et tegn på, at de ikke hører til. Dette styrker både den faglige og den sociale integration. Interventionen er tidsmæssigt relativt afgrænset, men resultaterne har vist sig at være bemærkelsesværdigt effektive: De deltagende studerende rapporterede højere trivsel og mere hensigtsmæssig studieadfærd end kontrolgruppen – og effekten var størst blandt studerende fra uddannelsesfremmede hjem.

Etabler et trygt læringsrum

Samtidig kan uddannelsesinstitutioner arbejde med at skabe fagligt inkluderende læringsmiljøer, der inviterer til deltagelse og tilhør for alle studerende – også studerende i mere udsatte positioner. Inklusion forstås her som et fælles, institutionelt anliggende, der udfolder sig på tværs af institutionens kontaktflader med de studerende, herunder undervisning, uddannelsesstilrettelæggelse, studiepraksisser og de støtteforanstaltninger, som fx SPS-studerende møder.

Undervisernes praksis og kommunikation har oplagt stor betydning for studerendes muligheder for fagligt engagement og deltagelse. Fokus er ikke på, at underviseren skal tage individuelle hensyn til den enkelte studerende, men på at den pædagogisk, didaktiske tilrettelæggelse af undervisningen tager hensyn til en dækkende variation i de studerendes forudsætninger og således reducerer barrierer for deltagelse. Underviserfagligheden er netop pædagogisk, og udfordringerne i studentergruppen skal håndteres pædagogisk og didaktisk. Derfor er der behov for fælles pædagogiske principper og institutionel understøttelse af arbejdet med inkluderende læringsmiljøer.

Et inkluderende læringsmiljø kan i denne sammenhæng kobles til et trygt læringsrum, hvor frygten for at fejle eller fremstå inkompetent mindskes, og hvor der skabes bedre betingelser for de studerendes deltagelse, engagement og læring. Studerende er ofte optaget af, om det, de gør, er rigtigt eller forkert fremfor at have en mere procesorienteret indstilling til læring, hvor man også tør at lave fejl, modtage kritik og lære af det. Som underviser kan man konkret hjælpe de studerende med at forstå meningen med undervisningen og vise, at fejl er velkomne og en forventelig del af en læringsproces. Det er både gavnligt for alle studerende, men især dem, som er i tvivl, om de hører til.

Herudover er tydelige rammer og forudsigelighed med til at skabe et trygt læringsrum. Det gælder i undervisningen generelt, men også i forbindelse med gruppearbejde, hvor mange studerende kan være usikre på, om de kommer i en gruppe, eller hvordan konflikter skal håndteres. Ofte formaliseres rammerne omkring grupperne ikke tilstrækkeligt, og grupperne står derfor meget alene. Det er ofte en kilde til mistrivsel for studerende, når samarbejdet ikke fungerer, og de studerende ikke ved, hvordan de skal håndtere det. Vores erfaringer er samtidig, at administrativt nedsatte grupper ikke nødvendigvis opleves som tilfredsstillende af den brede skare af studerende, mens det for mere udsatte studerende kan give en ro. Det illustrerer, hvordan det, der skaber tilfredshed hos de mange, og det, der understøtter trivsel hos de fleste, ikke nødvendigvis er sammenfaldende. For at imødegå dette kan tydelig rammesætning af gruppearbejdet i forhold til roller, opgaver og forventninger være en væsentlig støtte, eksempelvis gennem dialogredskaber, der kan understøtte samarbejdet og forebygge konflikter.

Ved at styrke underviserens bevidsthed om egne rammesætninger og kommunikation samt ved at give konkrete redskaber til f.eks. gruppearbejde skabes en mere inkluderende og forudsigelig undervisningsramme – som kan være nødvendigt for udsatte studerende, men godt for alle.

Når institutionerne både arbejder med at give de studerende mere realistiske forventninger til dem selv såvel som at tilrette og afvikle uddannelsen, så de også imødekommer den brede studenterpopulation, skabes der bedre forudsætninger for, at også klassisk udsatte studerende oplever tilhør, får et fagligt udbytte og bliver dygtige dimittender.

Ræk ud til udsatte studerende

Uagtet forebyggende tiltag vil der fortsat være studerende, som kæmper med problemer, som både påvirker deres læring og trivsel negativt. Klassisk udsatte studerende vil oftere end andre studerende blive udfordret af forhold som konflikter i familien, ustabile boligforhold, økonomiske vanskeligheder m.v. Nogle af dem finder ud af selv at række ud og tage imod de tilbud – men vores vurdering er, at mange af de klassisk udsatte studerende rækker ikke ud og er således ofte overladt til sig selv med deres problemer. Fra forskningen ved vi, at mange af dem, der ikke rækker ud, faktisk ønsker at få hjælp. De ser sig blot ude af stand til at overvinde de barrierer, de oplever for at søge den. Derfor vil vi fremhæve mere opsøgende tilgange, der styrker kontakten til de studerende, der har det sværest, men ikke af sig selv søger hjælp.

Studenterrådgivningens erfaring er, at klassisk udsatte studerende, der har det svært, kan genkendes via udvalgte indikatorer – eksempelvis højt fravær, udeblivelser fra eksamener, manglende afleveringer eller gradvis tilbagetrækning fra sociale og faglige fællesskaber. Hvis ikke man formår at opfange dem og videreformidle dem til relevante tilbud, risikerer de at falde fra uddannelsen af de forkerte grunde eller få begrænset deres læringsudbytte og blive mindre dygtige dimittender, end de har potentiale til.

Studieadministrationen, undervisere og andre, der er i kontakt med de studerende, spiller en vigtig rolle. De er ofte de første til at bemærke, når en studerende trækker sig fra undervisningen, mister grebet om opgaverne eller misser eksamener. Hvis studieadministration og underviserne er opmærksomme på ændringer i de studerendes adfærd og kender støttetilbuddene, kan de let guide studerende videre – fx til studievejledning, et gratis rådgivningstilbud som SRG eller oplysning om SPS.

I samarbejde med uddannelsesinstitutioner har Studenterrådgivningen haft gode erfaringer med opsøgende indsatser, hvor studievejledere kontakter studerende med fx udeblevne eksamener eller studieforsinkelse.²¹ Erfaringen har været, at de studerende værdsætter at blive kontaktet – selv når de ikke vurderer, at de har behov for hjælp eller ikke ønsker den. De har oplevet det som et udtryk for at blive set, og det har samtidig haft en positiv effekt i forhold til de studerendes tilhørsforhold til uddannelse. Også forskningen bekræfter, at sådanne initiativer skaber kontakt til studerende, der ønsker hjælp, men ikke selv formår at opsøge den. Det skal fremhæves, at indsatsen ikke bør have karakter af en løftet pegefinger over manglende deltagelse, men bør tilbydes som en hjælpende hånd. Her kan studievejlederen eksempelvis fremhæve, at andre studerende i tilsvarende situationer har haft gavn af støtte til at tilrettelægge en alternativ studieplan eller er blevet guidet til relevant hjælp.²²

OPMÆRKSOMHEDSPUNKTER - ANBEFALINGER

- Tydeliggør, at udfordringer både socialt og fagligt er en del af studielivet, og at det tager tid at vænne sig til
- Etabler tydelige rammer og forudsigelighed i undervisningen
- Rammesæt gruppearbejdet tydeligt (roller, opgaver, forventninger)
- Øg kendskab til støttemuligheder blandt studerende
- Ræk ud til studerende i risiko for frafald

Noter

1. Brinkmann, Rømer & Tanggaard, 2025; Juul, Larsen & Ringø, 2025; Trivselskommissionen, 2025; Qvortrup & Wistoft, 2024
2. Qvortrup & Wistoft, 2024
3. Trivselskommissionen, 2025
4. Uddannelses- og Forskningsministeriet, 2019
5. Tinto, 1993
6. Danske Erhvervsakademier, 2024; VIVE, 2021; Thomsen, 2022b
7. Danmarks Statistik, 2025
8. Thomsen, 2022a
9. Jensen & Weber, 2023
10. Katznelson, Görlich & Pless (2022) skelner mellem ny og klassisk udsathed for at tydeliggøre, hvad der karakterer unges mistrivsel i dag. Ny udsathed henviser til den generelle, stigende mistrivsel, som eksisterer på tværs af sociale lag, og kobles til samfundsmæssige udviklinger. I denne udgivelse bruger vi imidlertid betegnelsen klassisk udsathed for at fremhæve en samfundsmæssig ulighed i mistrivsel.
11. Studenterrådgivningen, 2024
12. Ulriksen, 2004
13. Bourdieu & Passeron, 2006
14. Walton & Cohen, 2007; Walton & Brady, 2017
15. Walton, 2025
16. Walton & Cohen, 2007
17. Steele & Aronson, 1995; Steele, 2010
18. Karkov, 2016
19. EVA, 2024
20. Walton & Cohen, 2007
21. Studenterrådgivningen, 2021
22. Brady, 2017

Litteratur

- Brady, S. (2017). A Scarlet Letter No More: Psychologically Attuned Notifications about Academic Probation Improve Students' Response and Recovery.
- Bourdieu, P., & Passeron, J. C. (2006). Reproduktion. Bidrag til en teori om undervisningssystemet. Hans Reitzels Forlag.
- Brinkmann, S., Rømer, T. A., & Tanggaard, L. (2025). Trivsel tur-retur. Klim.
- Danmarks Statistik (2025). Stadigt flere tager videregående uddannelser. Nyt fra Danmarks Statistik. 26. maj 2025 – Nr. 148.
- Danske Erhvervsakademier (2024). Frafald på erhvervsakademiuddannelserne.
- EVA (2024). Førsteårsstuderendes oplevelse af specialpædagogisk støtte.
- Jensen, T. L. & Weber, M. (2023). Mønsterbryderes veje i den almene sektor. Arbejderbevægelsens Erhvervsråd.
- Juul, S., Larsen, S. E. & Ringø, P. (2025). Ungdomsliv i en præstations- og selvrealiseringskultur. Trivsel og mistrivsel blandt unge. København: Hans Reitzels forlag.
- Karkov R. (2016). Udsatte børn og unge bliver mødt af mistillid og svigt. Forskningsnyt.
- Katznelson, N., Görlich, A. & Pless, M. (2022). mistrivsel i lyset af tempo, præstation og psykologisering – om ny udsathed i ungdomslivet. Aalborg Universitetsforlag.
- Qvortrup, L. & Wistoft, K. (2024). Trivsel og mistrivsel: mellem offergørelse og kompetencegørelse. Dafolo.
- Steele, C. M. (2010). Whistling Vivaldi: How stereotypes affect us and what we can do. W. W. Norton & Company.
- Steele, C. M., & Aronson, J. (1995). Stereotype threat and the intellectual test performance of African Americans. Journal of Personality and Social Psychology, 69(5), 797–811.
- Studenterrådgivningen (2021). Afrapportering fra Studenterrådgivningen om udmøntning af initiativer til udsatte og psykisk sårbare studerende.
- Studenterrådgivningen (2024). Nødvendigt for nogen – godt for alle.
- Thomsen J.P. (2022a). Social ulighed i adgangen til danske universitetsuddannelser. Samfundsøkonomen, 3/2022.

- Thomsen, J.P. (2022b). The social class gap in bachelor's and master's completion: university dropout in times of educational expansion. *High Educ* 83, 1021–1038.
- Tinto, V. (1993). *Leaving College: Rethinking the Causes and Cures of Student Attrition* (2. udg.). Chicago: University of Chicago Press.
- Trivselskommissionen (2025). Status på trivslen blandt børn og unge. Baggrundsrapport.
- Tænk tanken DEA (2020). Social mobilitet på de videregående uddannelser.
- Tænk tanken DEA (2022). Et uddannelseslandskab i forandring.
- Uddannelses- og Forskningsministeriet (2019). Studerende, der trives godt, lærer bedre. Pressemeldelse.
- Ulriksen, L. M. (2004). Den implicitte studerende. *Dansk pædagogisk tidsskrift*, (3).
- VIVE. (2021). Danske politikere har aldrig haft den store interesse for sociale ulighed i adgangen til videregående uddannelser.
- Walton, G. M. (2025). *Ordinary Magic: The Science of How We Can Achieve Big Change with Small Acts*. Headline Publishing Group.
- Walton, G. M., & Brady, S. T. (2017). The many questions of belonging. In A. J. Elliot, C. S. Dweck, & D. S. Yeager (Eds.), *Handbook of competence and motivation: Theory and application* (2nd ed., pp. 272–293). The Guilford Press.
- Walton, G. M., & Cohen, G. L. (2007). A question of belonging: Race, social fit, and achievement. *Journal of Personality and Social Psychology*, 92(1), 82–96.